

CZEGLÉDI HIRADÓ

POLITIKAI LAP — MEGJELENIK HETENKÉNT KÉTSZER, SZERDÁN ÉS SZOMBATON DÉLUTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal: I. ker.,
Eötvös-tér, régi járásbírósi épület

Felölös szerkesztő:
KOLOFONT JÓZSEF

Előfizetési díj: egész évre 150 K, félévre 75 K,
negyedévre 40 K. — Egyes szám ára 2 K
Nyitólár garmond sora 10 K

Földmivelők szövetezése.

„Mi nem akarunk egyetlen társadalmi osztályt sem elnyomni, mi minden érdeket figyelembe vesszünk s mindenkivel együtt akarunk dolgozni és haladni, de nélkülünk és ellenünk ezután az ország nem kormányozható.”

Ez a nyilvánosan kimondott elv adja meg a földmives lakosság szervezkedésére az erkölcsi alapot s nagy számuk s szerepük fontossága a politikai jogot, sőt kötelességet.

Jogosult az a szervezkedés, amely nem törekszik mások elnyomására, nem istápolja kizárólag a saját érdekét, hanem „minden érdeket figyelembe vesz”.

Kötelessége a szervezkedés annak a nagy rétegnek, amely számánál, gazdasági súlyánál fogva nagyon is komoly tényező a város, az állam gazdasági és politikai életében.

E jog és kötelesség alapján szervezkedik élő szövetségbe városunk földmivelő lakossága a mai napon.

A szervezkedőknek a többi társadalmi, foglalkozási ágakkal szemben való elhelyezkedését a tökéletes megférésnek fentkimondott elve igazolja.

Magán a szövetségen belül pedig egy táborba tömöríti a földmives munkást, munkás törpebirtokos és felesleget is termelő birtokos gazdát.

E három kategóriának pedig egy táborban a helye.

Ellentmondásnak látszik, hogy a munkás egy táborba tartozik, egy táborban legyen a munkaadójával, holott az egyik pl. a munkabérek minél magasabb megszabását tekintheti létealapjának, míg a másiknak fontos érdeke a munkabérek mérséklése.

Azonban az ellenmondás csak látszólagos.

A földmives szövetség nem érdekszövetkezet, nem anyagi hasznot célzó társulás,

hanem abban a benne résztvevők között olyanféle kapcsolat van, mint a család egyes tagjai között.

A családi közösségben élők érdekei is sokszor ellentétesek, azonban van egy lemondó, összeegyeztető érzés, mely minden résztvevő lelkében él — s ez az érzés diktálja, hogy mikor mely érdek elégüljön ki úgy, azonban, hogy a másik érdek se szenvedjen tulságosan s a családban levő javakat úgy osztják meg, hogy abban mindenki részesülhessen fenntartásához és haladásához szükséges mértékben.

Ilyen összeegyeztető érzés működik a földmives szövetségben is, egy élő akarat, amely minden tag boldogulására törekszik s van ereje lemondásra, ha kell, védelem nyújtásra, követelések érvényesítésére, ha szükséges, de és az összeegyeztető érzés nem engedi, hogy az egyik szövetségi tag (családtag) a másik rovására elhatalmasodjon, sőt azt, ami az egyik részes csoportnak előnyére szolgál, — a másik alcsoporthoz is tudja fordítani.

Ha szervezkednek az ellentétesnek látszó érdekek egy nagy egésszé s elő áll egy családi közösség, amelyben mindenki egyenlő s mindenki inkább nézi a másik javát s kötelességének tekinti azt, hogy saját külön érdekét a társult érdekek alá helyezze s azok figyelembevételével elégítse ki vagy mondjon le róla.

A szervezkedés belső alapját és erősségét tevő ez az erkölcsi felfogás adja meg létjogosultságát, életképességét és súlyát a társadalomban.

Erre a súlyra pedig a balfelé huzódó erőkre tekintettel államérdekből van szükség, mert ez a szövetség lesz a pillér, amelyen az állam és társadalom nyugodni fog s nyugodtan fejlődhetik.

Az tehát, ami ma városunkban történik,

nem sablonos szervezkedés, hanem magasabb érdekeket szolgáló tömörülés, mely éppúgy szolgálja az államot, mint a benne részes egyeseket.

Kivánjuk, hogy az az erkölcsi erő, mely a szervezkedésnek létet adott s életét biztosítja, — időtlen-időkig legyen a társadalmi és állami rend biztos támasztéka.

Jönnek.

Vivos voco...
Mortuos plango...
Eulgora frangó...

(E—f.) Elkérte, elragadta a háború harangjainkat, — hívogatón csengő, holtakat sirató, villámot tördelő, munkára serkentő, áhitatra intő ércszava nem szólalt hosszú éveken keresztül. Elnémultak csaknem egészen, alig maradt egy lélekharangocská, szégyenére népes hitközségünknek és igaz bánatára minden jó katolikus hívőnek.

A háború folyamán, a forradalom alatt, a vörös uralom rémnapjaiban s az oláh megszállás gyászos idején gondolni sem lehetett harangjaink pótlására. Anyagi eszközeink teljesen hiányoztak hozzá. Egyházi adó útján sem lehetett volna a rém magas vételárát előteremteni, mert hiszen a tönkretett iskolák rendbehozatala, tatarozása, üvegeztetése s padokkal és bútorokkal való ellátása már is alig elbirható terhet rótt az egyház tagjainak a vállára.

Igy a több százezer koronára rugó vételárak gyűjtése s előteremtése egyedül társadalmi uton volt lehetséges. Néhány lelkes kezdeményező indította, pendítette meg az eszmét, az idők folyamán csatlakozott több — egyháza érdekét szíven viselő — hívó s ezekből alakult a harangbizottság. Ezek köré csoportosultak mindig többen és többen.

Megindult a gyűjtés, miután a bizottság

A polgári iskolának társadalmat összeforrasztó hivatása.

Irta: Dr. Herrmann Antal.

Magyarország felbomlásának egyik előzője, sőt előidézője a magyar társadalom szétbomlása volt. A rendi ország társadalmi egysége volt, mint a jogegyenlőség korszakáé. A falusi nemes birtokos rendszerint jobbágysághoz tartozott. A városi polgár a városi polgár körében élt és patriarchális gondozójuk volt. A nagyrészt németes városokban a vezető patricius elem nagyjában még a polgári középosztályhoz tartozott. A főurak szívesen érintkeztek kiváló latájnerekkel.

A kiegyezéssel kezdődött a szociális dekompozíció. Az álliberalizmus pszenzo-demokráciája eredményileg antiszociális irányba terelte a fejlődést. A dzsentri elvesztette lábát a munkájú bürokratának. Az elsodort falu népe vezető nélkül révedezett. A kuriából zsidó korcsma lett. A városi intelligencia élesen elkülönödött a polgárságtól. Suszterséggel fenyegette a tanulni tehetetlen vagy rest fiát. Az elhanyagolt iparosság destruktív áramla-

tok örvénylő sodrába került. Az idegen tőkés gyárpár fejlődésével a kormánytól és az értelmiségtől negligált, hagyománytalan, hazát és nemzetet nem ismerő munkástömegek idegen fajú önző, lelketlen gaz agitátorok romboló szándékainak elámitott vak eszközeivé váltak. A destruktív tömegek zsarnoki vas fegyvellemmel és perfid módon szított osztálygyűlölettel megszervezték, míg a konzerváló elemek elszigetelten, organizálás nélkül, egymást gyöngítették. A fel- és kifelé tehetetlen, le- és befelé despota kormányok a kamarillától és klikk-érdekektől függtek. A pária-tisztviselők a mindenkor uralkodó-rezsim meggyőződéstelen szolgálói voltak. A gazdasági, technikai és szellemi haladás etnikai és etikai züllést álcázott.

A régi virágzó magyar iparágakat elszorvasztotta a divat és a gyár. Igazi izmos magyar polgári középosztály nem is volt. Ennek kialakulásában hatékonyan közreműködni, lett volna a magyar polgári iskola egyik főhivatása. Ezt teljesítette volna is, ha nem akadályozták meg ebben. Az intézmény koncepciójának alap gondolata elég egészséges volt. De a megszervezés és adminisztratív kezelés

el volt hibázva. Az intézményt az elemi népoktatás Prokrusztesz-ágyába nyomorították bele (cim, szolgálati idő, szakfelügyelet, nyugdíj, stb.). A bürokrácia süket volt a képzőintézetek és a polg. isk. egyesület minden reformjavaslatával szemben. Tüzetes cél és minősítés nélkül a polg. iskola vergődött a 4, 6 és 7 osztály közt. A polg. isk. tanítóképzők az elemi képzők tömegsorában lapangtak és ezekkel egyenlő elbánásban részesültek. A polg. isk. tanítónőképző intézet gyakorló iskolája dáma-képző felsőbb leányiskola volt. A Paedagogum gyakorló iskolája négy osztálylyal képezett hatosztályú intézetek számára „tanerőket”. A képesítőnek annyit és annyiféle kellett tudni, mint három bölcsészettudornak vagy két kínai mandarinnak együttvéve. Az iskola nem tudott felemelkedni a rendszeres egységes befejezett elméleti ismeretközlés fokára és nem tudott alkalmazkodni a gyakorlati élet követelményeihez, a produktív polgári pályák szükségleteihez. Bürokratikus kísérletek objektuma volt, olcsóbb és alsóbbrendű középiskola-féle, az előkelő középiskolákból kiselejtezett tanuló-anyag levezető csatornája. (Vége köv.)

két harangot már meg is rendelt anélkül, hogy reá egy fityingje is lett volna, anyagilag vállalván e nemes üggyel járó kockázatot.

A gyűjtés eredménye bizony elég gyenge volt. — Tehetős hit-testvéreink közül többen csak 5—10 koronával járultak e szent célhoz. Nem nevezzük meg őket, mert talán nem sejtették, hogy micsoda óriási összegnek kell összegyűlni!

Látva azt, hogy a célt így nem lehet elérni, a bizottság újból kibővült több hozzáértő, tehetséges, fáradságot nem ismerő s áldozatot nem kimélő mindkét nembeli hívővel. — Ezek folyó év február 1-én és 4-én egy igen jól sikerült műkedvelői előadást rendeztek. Ennek körülbelül 37.000 korona tiszta jövedelme jóval szaporította a már gyűjtött összeget, —

De még mindig nem elég!

Pedig már jönnek!!!

Készen vannak ércszavu hirnökei az Igének. Rövid idő múlva hallhatjuk hívó szavukat és még mindig hiányzik a nagy árhoz egy igen tetemes összeg.

Kedves katolikus hitfeleink és más keresztény testvéreink!

A szent ügy érdekében kérünk benneteket, nyissátok meg szíveiteket és erszényeiteket és adjatok! Aki még nem adott, az adjon most, — aki már adott, az adjon újra s aki keveset adott, az adjon most többet!

A harang-nagybizottság alkalmat akar nyújtani mindenkinek arra, hogy adhasson és úgy adhasson, hogy adománya ellenében valamit kapjon is. Ebből a célból e hó 19-től 29-ig valóságos ünnepély-sorozatot rendez, népünnepélyt, műkedvelő színelőadást, zenés és énekes műsoros estet, stb. Ezek műsora és ideje falragaszokon és a lapokban közzé lesz téve. A nagyközönségnek alkalma lesz tehát obulusait és talentonjait a szent ügy oltárán áldozni, — ezzel szemben pedig része lesz egy-egy valóban szép, magas színvonalon álló műélvezetben és módjában lesz egy igen érdekes, változatos, mulattató népünnepély emlékeit fűzni a keresztényi kötelesség teljesítésének édes, megnyugtató értetéhez.

A harangok jönnek!

Jőjjetek Ti is!

— **Az Ipartestületi Dalkar** vasárnap délután tartja régen várt hagyományos nyári mulatságát az Istvánligetben. Hónapok óta lázasan folynak az előkészületek és a vezetőség fáradságot és kiadást nem kimélve — csak a fényes tűzijáték 5000 koronába került — mindent elkövet úgy a mulatság, mint az énekszámok körül, hogy a város műpártoló közönségének a legkellemesebb élvezetet nyújtsa. Szórakozásról az iparos ifjuság 100 tagu rendezőse gondoskodik. Jól tudja mindenki, hogy városunk ezen egyetlen kis kultúregyesülete, mely évtizedes fennállása óta nevet és dicsőséget szerzett nemcsak önmagának, de az egész városnak is. Minden gazdasági erejét ebből az egyesületi nyári mulatságból szokta meríteni. Ha ez nem sikerül, egész évi működése meg van bénítva. Pártolói, a magyar nótá kimeríthetetlen kincseinek kedvelői és megértői, meg is hoztak eddig minden áldozatot és erre hálával emlékezik a dalárda. Az Ipartestületi Dalkar becsülete és dicsősége magasan fölötté áll minden pártérdeknek. Működése olyan, mint a napsugár, mely egyaránt világít mindenkinek s mindenkor a közönséget szolgálja s kulturális célja változatlan aranytiszta marad. Hisszük, hogy városunk polgársága megmutatja, hogy a kulturát, művelődést támogatja. Ezáltal a dalkar létfenntartását biztosítja és az tudni fog ezután is sirni fájdalomunkban. A különvonat indul 14 órakor vissza 1 óra 29 perckor.

HIREK

— **Megyegyűlés.** Pestvármegye törvényhatósági bizottsága a jövő kedden, június hó 14-ikén közgyűlést tart, melyen több Czegeledet is érintő tárgy kerül tárgyalásra.

— **Harangszentelési ünnepségek.** A róm. kath. harangszentelés ünnepségeinek előkészítésében és megszervezésében pezsdülő munka folyik. A harang-bizottság a hiányzó 117.000 K összeget ünnepségek rendezésével és jószívű adakozásokból óhajtja előteremteni. A bizottságok a következőkben állapították meg az ünnepségek sorrendjét: Június hó 19-én délután nagy népünnepély a Gubody-kertben új látványosságokkal. A rendezőségnek sikerült erre az alkalomra itt marasztalni az állatseregletével éppen Magyarországon időző Mister St. Dolly Schmid amerikai állatsereglet igazgatóját. — Különböző versenyek, katonazene, este táncmulatság a Vigadóban. — Június 20-án műsoros estély: prologus, vígjáték, rövid felolvasás, melodráma élőképkel. — Június 26-án délután Move sportversenye, amelynek tiszta jövedelmét felerészben a harangalaphoz csatolják. — Június 28-án az Urániában műsoros estély. — Június 29-én reggel a harangok ünnepélyes bevonulása: a harangszentelést végző Schioppa pápai nuncius és a vele érkező magasrangú egyházi s világi vendégek ünnepélyes fogadtatása az állomáson, bevonulás után a harangszentelés ünnepsége, ezt követi az erkölcsi testületek tisztelgése, társasbéd. — Július 3-án az új harangok ünnepélyes megkondulása. — Az összes előadásokra szóló jegyeket elővételben árusítják: Révész István tisztelendő a plébánián, Antal László mérnök, Kiss József kárpitos, Schmidt István főgimn. tanár az Internátusban, Szabó József fűszer- és csemegekereskedő. — Részletes műsor és emlékkönyv sajtó alatt.

— **Tanulmányút.** Thanoffer József és Knezsek Gusztáv végzett építészek hosszabb külföldi tanulmányútra indultak e hó 6-án. Egyelőre Olaszországba utaztak.

— **Nagykőrös szavazatai.** A nagykőrösi református egyház 8 szavazatát Takács József ref. lelkészünkre adta.

— **Tisztviselősors.** Dr. Bogdani Bogdán kir. törvényszéki bíró a Rókus-kórházban meghalt. Holtteste 4 napig volt — minden szabály és törvény ellenére — temetetlenül és felravatalozatlanul, mert a bíró utáni annyi érték sem maradt, hogy egy szemfödelet adtak volna érte. A többi bírák látván a kiáltó nyomorúságot, gyűjtést indítottak maguk között, hogy a temetési költséget összehozzák. Azonban minden igyekezetük dacára sem tudtak olyan összeget gyűjteni, mely a temetési költségeket megközelítőleg is fedezte volna. Végre az igazságügyminiszterhez fordultak, aki 3000 K-át utalt ki a temetésre. A temetés azután nagyszerű volt. Ott voltak a törvényszékek bírái, tisztviselői, az ügyvédek nagyszámban. Nagy beszédek voltak, a bucsúztatot egy táblabíró mondta s a hallgatóság könnyekig meghatódott. Bizony azon a temetésen volt mit könnyezni.

— **Eljegyzések.** Kulcsár István Budapestről és Jelinek Etus, továbbá Jelinek Ferenc és Csorba Julcsika Üllőről jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Az évfárá vizsgák az evangélikus iskolában** folyó hó 20-án és 21-én hétfőn délelőtt 9 órától és délután 3 órától tartanak a templomban. Az I osztály vizsgája hétfőn d. e. a II-ik és V-VI-ik osztályé hétfőn d. u. a III-IV-ik osztályé kedden délelőtt lesz, melyekre a szülőket s a tanügy iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja az egyház elnöksége.

— **Félszázados emlékünnap.** 53 éve annak, hogy városunkban az állami polgári leányiskola megnyílt. Kopott gúnyában, szegényesen áll az épület a város szívében. A vörösök megtépték, az oláhok megrabolták, az építkezés terve csetlik-botlik, halogatás a sorsa. Ebben a lerongyolódott iskolában pedig 53 éve fáradhatatlanul verejtékeznek a tanítás és nevelés munkásai. Az első növendékek már nagyanyákká lettek s az anyák ma is szeretettel, bizalommal küldik leányaikat azon falak közé, ahová őket az iskolapadok emlékei fűzik. Női társadalmunk legtöbbjének iskolás emlékei ott szürkülnek, halványulnak az ütött kopott falak között s csak a szeretet, a megbecsülés színe nyer új változatot minden esztendő kezdetén. A félszázados emlékünnapet 3 évvel ezelőtt nem ülhette meg az áll. polg. leányiskola. Mostoha, szomorú idők jártak akkor. E hó 22-én és 24-én műsoros est keretében vonul fel az iskolának jelenlegi növendékserege a polg. fiúiskola közreműködésével, hogy derűt, vidámságot, melegséget árásszon és közvetlen érzést váltson e város kulturáját mindig megbecsülni vágyó közönségével. Gondosan előkészített, művészi értékű gyermekelőadásban ünnepel ezeken az estéken a polg. leányiskola, velük együtt városunk közönsége s minden társadalmi rétegünknek sok-sok asszonya, leánya, akiket az iskolás évek kedves megemlékezései fűzik ehhez az 53 éves intézethez. A 3 estén át megismétlődő előadásról már a próbák alapján is csak elismerő szót mondhatunk. A prologussal kezdődő műsoros estnek középpontjában Jancsi és Juliska tündérmese játéka van, ének, tánc, énekkar szebbnél szebb betéteivel. A többi, vonzóan értékes szám közül kiemeljük a művész táncoktatót, a fiúiskola énekkar számát, a magyar táncot s a melodramát. A félszázados emlékünnap legyen társadalmunk minden rétegének megkívánt, felejthetetlen kedves ünnepe.

— **A városi közkönyvtárnak,** dacára a városunkban tapasztalható közönyösségnek, mindig akadnak támogatói. Ujabban az Egyesült Czegeledi Ipar-, Kereskedelmi és Népbank Rt. igazgatósága 1000 koronát szavazott meg a könyvtár céljaira s a czegeledi pénzügyintézetek között első volt ezen a téren. Dr. Piros Gyula ügyvéd pedig 16 kötet könyvet ajánlkozott. A nemes adakozóknak ez uton is köszönetét fejezi ki a könyvtár vezetője s kéri a közönséget, kövessék az adakozókat városunk ezen legújabb kulturintézményének támogatásában.

— **Irodaáthelyezés.** Dr. Nagy Lajos ügyvéd irodáját I. ker., Rákóczi-ut 8. szám alá — néhai dr. Molnár Albert volt közjegyzői iroda helyiségébe — helyezte át.

— **Eljegyzés.** Nagy Kálmán kisujszállási kereskedő eljegyezte özv. Tiszavölgyi Gyöznét. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Kántori próbaéneklés.** A czegeledi református egyház a Mihó Ernő távozásával megüresedett kántori állásra pályázatot hirdetvén a pályázók próbaéneklése f. 15 és 16-án lesz a református templomban. Tekintettel a kiváló minőségű pályázókra, azt hisszük, nem közönséges műélvezetben lesz részünk. A református egyház a próbaéneklésre úgy a saját híveit, mint a más vallásu érdeklődőket szívesen látja. Az állásra 15-en adtak be pályázatot s a választás június hóban lesz.

— **Adományok.** A helybeli ref. el. iskolák kiváló szorgalmu s jó magaviseletű növendékeinek vizsgai megjutalmazására Véghe Sándor ur 500 K-t, a Czegeledi Hitelbank r.-t. igazgatósága 100 K-t, N. N. 50 K-t, a Czegeledi Ifjusági Kör és a „Korda” könyv- és papirkereskedés 4—4 drb könyvet adományozott, melyekért az iskolai előjáróság köszönetét fejezi ki.